

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

**Små barn må også om
100 år kunne plukke
blåbær i skogen**

BESTILL MARKAKALENDEREN FOR 2014 – SE SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Når det nå arbeides på mange hold innen NOA frem til jubileet i 2014, slår det meg at det ikke er et depressivt spørsmål å stille seg: Kan vi nå være så sikre på at den lille omslagspikens oldebarn kan plukke friske blåbær i våre skoger om nok hundre år?

Skal man ta Grevlingen, NOAs ark etc. på ordet, og det skal man, er det blitt lagt opp til en mengde aktiviteter for NOAs medlemmer. Lesestoff. Kursing. Opplæring. Turer. Dugnader. Barn. Naturglede. Alt i den viktige hensikt å opprettholde og videreutvikle en stamme av skolerte og begejstrede naturvernere. Fra hornet på veggen ser man at det trengs. «Å ønske det, snakke og snakke om det, å ville det, men gjøre noe med det, se det ...», ser ut til å være storsamfunnets parole når det kommer til stykket. I bladet denne gangen legges det opp til mange muligheter for innsats. Litt

innsats er også innsats i riktig retning. Aldri har så mange artikler sluttet med – «bli med, da vell!» På rydding av fremmede arter, for eksempel. Naturkartene og oppfølgingen overfor skolene kan ikke fullroses nok.

Ved valget i september skal alle osloborgere også kunne stemme ja eller nei til søknad om et vinter-OL i Oslo i 2022. Vi kan ikke la det ligge denne siste gangen. Hva skal man si om myndigheter som må ha en gulrot for å bygge ut vei, bane, breddeidrettsanlegg? Og det så kostbart og prangende som bare parvenyer må ha det. Man sto bare ti meter fra Tony Spiess da han mistet skia i Rødkleiva i 1952. Uten ett eneste sponsormerke på klærne.

Det er underlig at det alltid skal være en plast- eller gummilange det går hull på hos offentlige eller private bedrifter, og så rart at det ikke blir oppdaget før dagen etter.

Denne gangen er det Gjersrudbekken langt sørøst i Oslo som blir livløs.

Det er ganske fantastisk, det er noen som leser bibelen som fanden. Bo Wingaard sier det ganske greit – det finnes noen drittsekker i samfunnet som følger med på hva andre fremhever som verneverdig og verdifullt. Straks er de der med hogstmaskiner, gravemaskiner, giftutslipp, underbudsjettering og rapportfiksjing. I beste fall – heller be om unnskyldning enn tillatelse. «Det skal ikke gjenta seg», er rettet mot egen omdømme-avdeling, ikke mot pengepuger-strategien i virksomheten.

Naturvernkampen er evig. Lover kan glemmes, uthules, omtolkes – og skrives om. Vi må stå på vi som har sett lyset, og er redd for å miste det.

Frithjof Funder, redaktør

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20 noa@noa.no www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomekeli@online.no
Redaksjonen avsluttet 3. august 2013.

Forsidebildet er hentet fra Markakalenderen 2013, oppslaget for juli måned noe beskåret:
«Husk melk og sukker. Ved Setertjern i Lillomarka.»
Foto: Marianne Gjorv.

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2013
All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.
Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på 100% resirkulert papir og er miljøvennlig produsert og derfor svanemerket.
Trykk: IT Grafisk Opplag: 5.100

Innhold

- Aktivetsplan
- Kontinuitet og fornyelse
- OL i Oslo 2022
- Om drittsekker iblant oss
- Rydding av fremmede arter
- Landets eldste naturvernforening
- Naturglede og kamp i 100 år
- Gjersrudbekken forurenset
- Ærbødighet for landskapet
- Bli med på et sidesprang
- Grønt dikt
- Frønsvollen trenger deg!
- I utide, på usteide, på umåte
- En annen slags naturopplevelse
- Sommermorgen i gammelskogen
- Bli med å redde eventyrskogene
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten

AKTIVITETSPLAN

NOAs fellesaktiviteter – bli med da vell!

Vi tar forbehold om endringer i programmet.

Følg med på NOAs nettsted www.noa.no

August

25.8.2013: **Søndagstur til Lillomarka.** Arrangør er Lillomarkas venner. Oppmøte ved bommen på Lilloseterveien ved parkeringsplassen på Ammerud kl. 11.00. Ta ringbussen 62 fra Ammerud eller Grorud. Turen går til Angstkleiva mellom Breisjøen og Aurevann, med besøk på postene Lill-o-dilten 8, 7, 49, 50 og 9 + Grorudturrens post 9. Mat/kaffepause ved Aurevann. Husk mat, drikke og vanntett fottøy. Antatt tid: 2- 4 timer. Øivind Grimmer, NOA orienterer om eventyrskogene. Turleder Frode O. Hansen (mob: 901 83 639)

September

11.9.2013: **Onsdagstur til Lutvann/Puttjern.** Arrangør er Østmarkas Venner. Oppmøte ved bommen til turveien til Lutvann v/rundkjøringen i Ole Messelts vei ved Lutvann leir kl. 17.30. Ta buss 69 fra Tveita eller Haurgerud til endeholdeplassen. Vi regner med å være tilbake ca. kl.21.00. Under turen vil det bli orientert om hva som skjedde ved byggingen av Romeriksporten, verneområdet og forslaget om Østmarka Nasjonalpark. Husk mat, drikke og vanntett fottøy. Øivind Grimmer, NOA, orienterer om eventyrskogene. Turleder Steinar Saghaug (mob: 913 72 242)

28.9.2013: **Lørdagstur i Bærumsmarka.** Oppmøte ved parkeringsplassen syd for Burudvannet kl. 13.00. Ta buss 753 fra Sandvika til Eineveien og gå 1,5 km til parkeringsplassen. Turen går til Øyervannet – Svartvannet – Tjæregrashøgda – Burudvannet. Det blir blant annet orientert om geologi, historie, skogsdrift og eventyrskog. Husk mat, drikke og vanntett fottøy. Turleder Øivind Grimmer, NOA (mob: 480 64 391)

Oktober

12.10.2013: **Lørdagstur til Frønsvollan og Skjennungsåsen.** Oppmøte kl 13.00 på Frognerseieren T-banestasjon. Turen går først gjennom eventyrskogen i Slagene, deretter på «hemmelig» sti til Frønsvollan. Til Skjennungsstua tidsnok for å smake på stedets bakverk eller medbrakt, deretter inn i selve Skjennungsåsen, med alle eventyrskogenes kvaliteter i detalj.

Frønsvollsåsen og Skjennungsåsen utgjør ett av fire områder som nå får varig beskyttelse mot skogsdrift og anlegg. Her er mye fin eventyrskog å vise fram. Turleder: Gjermund Andersen (mob: 952 26 402)

23.10.2013: **Onsdagsforum på Café Abel** kl. 1800. **De blåmerkede stiene som kulturminner.** Jens Gram, NOA, orienterer om den første perioden med turliv i Nordmarka og om starten av Turistforeningens arbeid i Nordmarka i 1930 årene.

November

6.11.2013: **Onsdagsforum på Café Abel** kl. 1800. **Hva bestemmer hvilke fugler som finnes i parker i Oslo by?** Mange faktorer, bl.a. skjøtsel, har stor påvirkning på fuglearter i bymiljø. Noen grøntområder skjuler sjeldne arter og inviterer til spennende observasjoner. Svein Dale, professor ved UMB, vil gi oss et innblikk i fuglelivet i Oslos grønne lunger. Hans fagområde er adferdsøkologi, populasjonsøkologi og ornitologi.

20.11.2013: **Onsdagsforum på Café Abel** kl. 1800. **Hvordan skape nysgjerrighet og gode naturopplevelser for barn?** Førstelektorene Heid Osnes og Kari Holter ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) orienterer om et utdanningsløp for lærerstudenter, der fokus er naturopplevelser og kroppslige utfordringer. Høgskolens ideer og erfaringer presenteres og diskuteres.

Café Abel ligger like ved stoppestedet Jon Colletts plass, Vestgrensa, for trikk nr. 17 og 18 til Rikshospitalet.

Kontinuitet og fornyelse

Gjermund som har vært daglig leder i NOA et par-tre tiår, bytter hatt. Fra nå av er han styreleder i NOA. Det betyr neppe noen nedtrapping av innsatsen for naturvern, skogsak og NOA, kjenner jeg ham rett. Red.

av Gjermund Andersen

For NOA, som har jobbet i ti-år med skog og skogbrukets påvirkning av skognaturen, er de viktigste utfordringene ved å kombinere skogbruk og bevaring av biologisk mangfold vel kjent. Denne innsikten er også overførbar til organisasjonen og vårt arbeid mer generelt. 100-årsjubileum, ny strategiprosess og skifte av mannskap aktualiserer to viktige begreper: Kontinuitet og fornyelse.

Mange av de truede artene i skogen er spesialister som krever helt spesielle miljøer. Får de ikke tilgang til slike, og på rett tidspunkt, forsvinner de fra et område. Disse artene må ha kontinuerlig tilgang på helt spesielle kvaliteter. Industriskogbruket fjerner viktige elementer, helt eller for kortere eller lengre tidsrom. Mange arter får problemer, de er utsatt for kontinuitetsbrudd.

En annen viktig årsak til at det står dårlig til for mange arter i skogen, er at vi har snudd naturens egen fornyelse totalt på hodet: Der naturen forynger forsiktig og gradvis, fyker vi mennesker over med store flater med hogstmaskinene våre, og erstatter stort og smått med likealdre planter som på sikt vil danne en monokultur, eller en granåker, svært fremmed for artene som er tilpasset naturskogens mangfold.

For få egnede levesteder, brudd i

kontinuiteten og ensaldret fornyelse er hovedproblemene, dersom norsk skogbruk skal gjøres bærekraftig.

NOAs fornyelse

Som skogen trenger også NOA kontinuitet og fornyelse. 100 års virksomhet er jo en form for kontinuitet i seg selv. Vi har mange helter som har vært med å dra lasset i flere tiår og som derved sikrer kontinuitet bakover til idégrunnlaget som foreningen er tuftet på. Og som vi skal være nøye med å bevare videre!

I forbindelse med jubileet vil NOA stille det grunnleggende spørsmålet «Hvorfor naturvern?», for å vise sakens enorme viktighet og behovet for en dyp økologisk tilnærming til samfunnsutviklingen. Men vi skal også se på hvordan vi skal drive naturvernarbeidet. Også her er kontinuitet og fornyelse sentralt.

Vår egenart som organisasjon er knyttet til helt spesielle verdier. For det første er vi en lokal organisasjon som handler lokalt, men tenker globalt. Våre prioriteringer vil alltid være å løse konkrete lokale utfordringer, men som er en del av de globale utfordringene.

Det andre kjennetegnet er at vi er en i all hovedsak frivillig organisasjon. Det som gjøres er resultat av at noen brenner så

sterkt for saken at de bretter opp ermene og gjør en innsats. Frivilligheten gir oss en sterk legitimitet og respekt i samfunnet, som det er viktig å holde på.

For det tredje blir vi forbundet med stor fagkunnskap og saklighet. Vi har gode argumenter for å mene som vi gjør, og blir derfor tatt på alvor.

Også en fjerde faktor preger NOA og de aller fleste av de andre fylkes- og lokallagene i Naturvernforbundet: Vi er opp-tatt av å ta vare på naturen der vi bor, enten det er på vidda eller i asfaltjungelen. Vi er glade i natur, vi oppsøker den ofte og setter pris på den. Og vi jobber for at hensynet til natur skal ha en grunnleggende betydning ved arealdisponeringen og i politikken. Også denne prioriteringen av natur- og arealforvaltning er en viktig del av vår identitet, som er viktig å bevare, dersom medlemmene skal kjenne oss igjen.

Til sammen utgjør disse særtrekene en rolle; rollen som forsvarer av lokal natur mot alle typer inngrep, drevet fram av kjærlighet til natur – ofte kombinert med dyp innsikt i naturens liv. Og i all hovedsak ut fra en idealisme som motiverer til frivillig innsats. Dette må vi og vil vi bevare. Uten kontinuitetsbrudd som gjør oss ugjenkjennelige. Men også fornyelse er viktig – veldig viktig! Og fornyelse av en

organisasjon kommer med nye tanker og nye personer. Nye tider krever nye koster og nye innfallsvinkler. Hvordan følger vi opp de tre hovedutfordringene i natur- og miljøvernet: Bevaring av biologisk mangfold, stabilisering av klimaet og reduksjon av ressursforbruket – alle tre et resultat av et svekket forhold til og en mer materiell holdning til natur i samfunnet? Kan vi finne nye arbeidsmetoder og arbeidsformer som kan bidra til at naturvernet blir så tungtveiende at dumphuska vipper ned på vår side, både i de lokale kampsakene og i form av større forståelse for de globale utfordringene? Vi har gjort mye bra – hva mer bør vi gjøre? Hvilke saker er de viktigste i tiden som kommer, og hvordan kan våre

standpunkter i de ulike sakene forenes? Hvordan kan vi få med nye grupper av mennesker, både som medlemmer og aktive, de som skal forvalte rollen vår videre? Hvordan kan vi kombinere veteranenes erfaring og ungdommens pågangsmot?

Det er dette som er på gang i NOA. Styret er i ferd med å nedsette arbeidsgrupper som skal utarbeide forslag til NOAs syn på en rekke saker. Forslagene skal ut på høring i organisasjonen. Synspunktene er viktige, men prosessen fram mot dem kanskje like viktig. Målet er å engasjere flere. Valgkomiteen har de siste årene vært flinke til å gå ut og finne nye personer uten tung erfaring i NOAs arbeid, men som nå bidrar vesentlig til virksomheten.

Ny daglig leder

Også på kontorsiden er fornyelsen på gang. Undertegnede takker nå av i rollen som daglig leder, og overlater roret til Ingrid Lillebø, som ble NOAs nye daglige leder fra 15. august. Ingrid skal vi presentere behørig i neste nummer av Grevlingen, men jeg vil – etter å ha blitt litt bedre kjent med henne og hennes engasjement – si at jeg er like optimistisk på NOAs vegne, som sommerkvelden var lys og vakker den dagen arbeidsavtalen ble undertegnet på Frønsvollen på foreningens sommerfest. Vi kan se fram til en fruktbar fornyelse av foreningen fra en som også fullt ut forstår og respekterer behovet for å ivareta kontinuiteten og verdigrunnlaget. Og å tenke nytt. Ta vel imot Ingrid!

OL i Oslo i 2022?

av Gjermund Andersen

På valgdagen får alle Oslos borgere anledning til å si sin mening om Oslo bør søke om vinter-OL i 2022. Natur- og miljøvern er ikke noe argumentet for en jastemme, heller tvert imot. Arrangementene av OL blir flottere og flottere for hver gang, og stadig mer påkostet. I dagens kroneverdi kostet OL i Oslo i 1952 150 millioner kroner, OL på Lillehammer 8,4 milliarder, mens et mulig OL i Oslo i 2022 får en prislapp på 35 milliarder kroner. Det virker som om det er en konkurranse mellom arrangørkandidatene om å framvise det mest spektakulære opplegget for et OL.

Også OL-komiteens krav til arenautforming, fasiliteter og

gjennomføring påfører arrangøren store kostnader. Det påstås at et OL vil gi så store positive ringvirkninger at dette oppveier de store kostnadene. Slike påstander blir verken belagt eller sannsynliggjort – de er nettopp det: påstander. Det er alle mulige grunner til å være skeptiske til arrangementet. Uansett ville man kunne få både de samme positive effektene og mye mer, dersom man benyttet en slik ufattelig sum direkte på formålene.

Sett med naturvernbriller er det flere forhold å sette fingeren på:

1. Arealbruk og bruk av eksisterende anlegg. Areal er en begrenset ressurs, særlig i Osloområdet.

Å ta store nye områder til idrettsformål må være uaktuelt. Vi har, både i Osloområdet og på Østlandet for øvrig, arenaer nok til en god idrettslig gjennomføring av lekene. Å bygge ned verdifullt areal med nye idrettsanlegg bør begrenses til det som er ønskelig av folkehelsehensyn.

2. Det foreslåtte konseptet «Games in the City» virker sterkt bindende på hvilke løsninger som kan velges. Det er all mulig grunn til å frykte at dette konseptet vil bli benyttet for å få presset gjennom tiltak man ellers aldri ville få en tillatelse til, for eksempel utbygging i Marka og bruk av grønne lunger. Uten-

bys anlegg og arenaer som faller utenom konseptet velges bort, til fordel for ytterligere press på de verdifulle, og hardt pressede nærområdene.

3. Det som er sluppet ut av planer går ut på å ta verdifulle nærområder i bruk, selv om de har en viktig funksjon for befolkningen i nabolaget eller befinner seg i Marka, der slike eliteidrettsanlegg ikke har noe å gjøre. Protestene har da også vært kraftige mot f.eks. nedbygging av Hestejordene ved Linderud og Grefsenkleiva.

4. Alle de påståtte positive effektene av et OL ville med stor sannsynlighet kunne gjøres enda bedre ved å bruke brøkdelen av det lekene vil koste direkte på tiltakene, og ikke via et OL.

5. Begrepet «Miljø-OL» brukes systematisk for å gi opplegget en grønnfarge. Denne fargen er ufor tjent, dersom det ikke tas tilstrekkelige hensyn til natur, friluftsliv og en langsiktig fornuftig arealbruk. Miljø er mer enn klima. Og «lekenes» forbruksprofil er ikke nettopp miljøvennlig. OL er i seg selv en katalysator for økt forbruk av areal og ressurser, varer og tjenester.

6. Idrettens viktigste funksjon er folkehelse. OL bidrar i liten grad til folkehelse. Også her kan pengene benyttes mer effektivt. For eksempel ville bruk av et tilsvarende beløp kunne sikre store arealer for friluftsliv rundt alle de største norske byene i all framtid, og på den måten være et vesentlig bedre grep for folkehelsen enn et OL. Mener vi å ha så mye penger til et 14 dagers arrangement, burde diskusjonen gå på alternativer for anvendelse av pengene.

Det er vanskelig å anbefale folk å stemme for OL ut fra et natur- og miljøvernsperspektiv. Konseptet «Games in the City», som er utarbeidet uten noen form for folkelig medvirkning, vil virke sterkt bindende på arealbruken og sette byens myndigheter i en tvangstrøye det vil være vanskelig å vri seg ut av. Et OL som framviste alle muligheter til å bringe lekene inn på et nytt og nøkternt spor, med bruk av eksisterende arenaer rundt om på Østlandet, ville kunne være

akseptabelt – et OL som ikke bygger nytt i Marka eller bygger ned byens grønne lunger, og som i størst mulig grad bidrar til å aktivisere byens befolkning og som sprer fordelene til større deler av landet. Det foreslåtte OL i 2022 er ikke noe av dette, det er en ytterligere omdreining på luksus- og forbruksspiralen, og seiler under falsk flagg når det forsøkes framstilt som «miljø-OL». «Grønnvasking» er tidens trend, og Oslo-OL i 2022 er intet unntak.

Om drittsekkene iblant oss – på Voksenåsen og annetsteds

Brev til red. fra Bo Wingaard – så sant, så sant!

Hei Frithjof,

Jeg leste med resignasjon i siste nummer av Grevlingen at Byråden har anbefalt to planforslag om bygging av boliger mellom Lysebu og Voksenåsen. Alle vektige høringsinstanser har gått imot, men Byråden mener at vedtaket er til byens beste. I Byrådet ser NOA at det veier tyngst at profilerte utbyggere og investorer får avkastning på sine tomtespekulasjoner. En av utbyggerne har varslet søksmål mot kommunen hvis han får avslag. Selvfølgelig vil han det, han har Plan- og bygningssloven på sin side, og vil stå løpet helt ut. Og vil vinne.

Samtidig som jeg leser denne triste historien, leser jeg en artikkel av Erik S. Reimert i Klassekampen om Drittsekk-kaksene, med overskriften Anti-drittsekker i alle partier forén eder! (8. mai 2013). Han skriver om rovdyrkapitalisme, og at disse rovdyrerne har fått et nytt navn – drittsekker. I USA har det nylig kommet ut tre ganske lærde bøker om fenomenet drittsekker, og en av dem – The No Asshole Rule – har solgt over 500 000 eksemplarer. De menneskene som Reimert nevner går på «skattejakt» etter naturressurser: oljeaktivitet uten begrensninger, boring i Lofoten og gruveaktivitet i Finnmark. Den underliggende moralen synes å være aktiviteter som skader planeten.

Utbyggingen på Voksenåsen går ikke ut over planeten, men over et lokalt viktig naturområde. Man kan spørre seg om de som med loven i hånd og med god høyrepolitisk støtte, vil bygge ned den verdifulle skogen på Voksenkollen bør få stemplet drittsekker i sine panner. Investorene er ute etter én ting: å få størst mulig avkastning på kapitalen sin på den enkleste mulige måten. Kun noen få rike mennesker har råd til å kjøpe boligene, uforholdsmessig høyt priset som de sikkert blir i dette forholdsvis nye snobbestrøket. At vedtaket er til byens beste, slik Byråden mener, er rett og slett tull. Ingen, bortsett fra et par investorer og en håndfull nyrike mennesker, har nytte av boligene.

Må vi finne oss i slikt? Ja, dessverre må vi det – men til gjengjeld må vi få lov til å kalle dem for drittsekker.

Hilsen Bo

PS. Jeg vokste opp på Voksenkollen, i en tid da «statsfunksjonærer og sporveiarbeidere» bodde der. Jeg var den siste i klassen som fikk gå med vanlige sko om våren, og den første som måtte gå med beksømstøvler om høsten. Det var en kilometer til nærmeste skolekamerat, og like langt til Voksenlia og Voksenkollen stasjoner. Skog var det overalt, og digre tomter med tømmerbygninger. Så fikk man offentlig vann og kloakk, og utbyggingen tok til. Nå står boligene til de nyrike i tette klynger. «Alle» vil ha avkastning på kapitalen sin. Ytterligere utbygginger vil komme, til glede for noen få og ergrelse for de mange. DS.

Rydding av fremmede arter på Bygdøy

av Tonje Schou Teigland

Dugnadene på Bygdøy som NOA arrangerte i fjor er i gang denne sommeren også. Over hele verden truer fremmede arter mangfold i naturen. Fremmede arter finnes i Norge av tilsiktete grunner som hageplanting og er også utilsiktet spredd for eksempel som blindpassasjerer på transport og import fra utlandet. De fleste fremmede arter gjør ingen skade, men noen kan ta over områder fullstendig om de sprer seg ut av hagen din. NOA har satt i gang tiltak for å bremse spredning av arter som truer floraen i Oslo og Akershus og rydder vekk fremmede arter under dugnader på Bygdøy i sommerperioden. Dugnadene er kvelder med aktivitet hvor man tar del i et felles prosjekt og ett felles ønske om å verne om naturen i Oslo og Akershus.

Dugnadene

Ryddingen har funnet, og finner sted onsdagene 22/5, 12/6, 3/7, 14/8 og 4/9 og alle dager kl. 18.00. Området er hovedsakelig Dronningberget og rundt om Dronning Blancas vei ved Frognerkilen bussholdeplass. Sjeldne arter og viktig mangfold på Dronningberget gjør at vern av det biologiske mangfoldet i dette området er prioritert og burde bli vedlikeholdt for folk i Oslo og Akershus som setter pris på denne naturen og som vil dele den med de neste generasjoner.

Her finner vi Lindeskogen – et viktig edellauvskogsreservat. Det er også et sted med bånd til kon-

gefamilien, både nå og før, og en plass for kulturelle begivenheter. I 2011 og 2012 var Ibsens Hedda Gabler oppført som friluftsteater her. Utstyrt med hagespader går vi i flokk, eller deler oss hvis vi er mange nok, så finner vi og luker vekk det som er av for eksempel den fremmede arten **russekål**. Dette er et oppdrag som krever innsats hver sommer for å forebygge ytterligere spredning av planten. Vi går samme rundten i år som i fjor og vi ser at russekålen igjen er vokst frem i stort antall. Det er nok å luke og vi fyller mange søplesekker. Det er dessverre lite hjelp å få av de beitende kyrene som holder til her for tiden, russekålen faller ikke i smak hos dem. Planten kom utilsiktet inn i Norge med korninnførsel og ble oppdaget rett før 1814. Men tilhørigheten ble ikke fastslått med grunnloven – russekål er i dag en høyri-

siko, fremmed art med størst forekomst i Oslo og Akershus. Det er en plante som ser harmless nok ut, men som kan ta over habitatet til andre arter som er avhengige av plasseringen sin. En annen plante som skal ryddes vekk er for eksempel den vind spredde **russesvaleroten**, denne kan det fort bli mange fler av på kort tid. Om noen skulle lure på hvordan det kan komme til å se ut om russesvaleroten ikke holdes i sjakk, anbefales en tur til Gressholmen og/eller Rambergøya. Der dekker den nå store arealer! Det er viktig at det ikke blir slik på Bygdøy!

Være med?

Kontakt Hilde Friis Solås, mail: noa@noa.no

Er vi flere får vi gjort mer!

Finn praktiske opplysninger om dugnadene på naturvernforbundet.no/noa.

Rydding ved Dronningberget.

Foto: Friis Solås.

Landets eldste naturvernorganisasjon

**NOA med aktiv innsats for naturen i vårt distrikt helt fra 29. april 1914.
Støtt 100-årsjubilanten!**

Vi nærmer oss med stormskritt et 100-årsjubileum. Planene for jubileet er mange og ambisiøse (se forrige utgave av Grevlingen), og i hovedsak rettet inn mot viktige naturvernsaker og arbeidet framover med de utfordringer vi står overfor ved overgang til foreningen andre hundreår.

Skal jubileet bli en vellykket oppblomstring for naturvernsaken, trenger vi din hjelp, i form av praktisk innsats og/eller økonomisk støtte.

Mange viktige seire er nådd gjennom arbeidet. Det er mye vi tar som en selvfølge, men som krevet kamp og innsats før det ble allemannseie. Lover som beskytter naturen, rett til med-virkning og innsyn, sikring av konkrete områder og verdier, folkeopplysning og holdninger, kjærlighet til nærnaturen og til Marka. Uten NOA, eller Østlandske Naturvernforening som vi het før, hadde kanskje Gjende vært demmet ned. Mange av de største og viktigste verneområdene hadde kanskje ikke sett dagens lys. Tenk på Nordre Øyeren, Maridalen, Spålen-Katnosa og Bygdøy – umistelige områder der foreningen har spilt en avgjørende rolle i vernearbeidet. Bare de siste 20 årene har andelen vernet natur i Marka gått fra 0 til 7 prosent. Men vi skal ikke flyte på laurbærene – utfordringene står i kø. NOA er viktigere enn noen sinne! I denne delen av landet, som huser det største biologiske mangfoldet, er også utbyggingspresset sterkest. Dyrka jord, Marka og

grønne lunger står under konstant press. Folkelig vilje til å bevare et godt nærmiljø må kombineres med politisk vilje til å styre utviklingen, slik at også framtidige generasjoner finner det godt å bo i Oslo og Akershus. Dette kommer ikke av seg selv. Det trengs organisasjoner som hele tiden har fokuset på behovet til kommende generasjoner og på naturgrunnlaget vi avhenger av. Vi trenger NOA som en godt fungerende organisasjon, med mange og aktive medlemmer, og vi trenger en god økonomi for å kunne gjennomføre viktige tiltak for naturvernet.

Derfor utfordrer vi deg: Gi et bidrag! Enten i form av aktiv innsats i arbeidet, eller i form av økonomisk støtte til arbeidet i jubileumsåret.

Ønsker du å gi økonomisk støtte, kan denne sendes til NOAs konto 1280.05.02347 og skrive «Jubileumsbidrag» i meldingsfeltet. For

gaver mellom kr 500 og kr 12 000, kan beløpet trekkes fra på selvangivelsen (husk å oppgi personnummer ved innbetaling). Og har du lyst til å gjøre en innsats, ringer du kontoret (telefon 2238 3520) eller sender en e-post til noa@noa.no, så finner vi en egnet oppgave.

Vi håper på din entusiastiske medvirkning, og takker på forhånd for all hjelp og støtte!

Dette trenger vi hjelp til:

- Arrangere jubileumsfest
- Arrangere «Sidesprang» (lede folk ut i fristelse – fra den slagne turvei og inn til eventyrskogenes drømmestier) og informasjonsstands
- Arrangere «gammeldags skisøndag» på Frønsvollen og være med å holde stedet oppe i helgene.
- Utvikle informasjonsmateriell til Frønsvollen og til stands om NOAs virksomhet
- Utarbeide lysbildeforedrag (ppt)

Fra Blessumkalvsveen som ØNV fikk fredet i 1918.

Foto: Bredo Bernsten.

om NOA og om NOAs hovedsaker

- Skrive og redigere ulike publikasjoner i forbindelse med jubileet
- Gå gjennom og skanne viktige historiske avisclipp
- Legge inn arkivet på data
- Skanne og organisere bilder til et eget «NOAs billedarkiv»

Vil du gjøre en innsats fram mot og i jubileet? Kontakt Rachel på NOAs kontor (e-post: noa@noa.no eller telefon 2238 3520 (mandag, tirsdag og torsdag kl. 10–15))

Dette vil vi bruke økonomisk støtte til:

- Produsere festskrift/jubileumsbok («Naturglede og kamp i 100 år. NOA 1914–2014»)
- Produsere to ekstraintgivelser av «Grevlingen»:
- Friluftsliv, naturopplevelse og folkehelse
- Hvorfor naturvern?
- Bidra til bokutgivelsen «Grønne tekster». (Artikler fra NOAs 100 år som viser sakens utvikling. Redigert av NOAs æresmedlem, Bredo Berntsen)
- Produsere brosjyrer
- «NOAs syn på ...» (Vårt syn på viktige utfordringer i vårt distrikt)
- «100 år med naturvern. (Fortellingen om NOA i kortform)
- «100-årsberetningen» (Viktige seire og hendelser. Illustrert)
- Jubileumsprogram vår og høst
- Vervebrosjyre / invitasjon til å bli en av «NOAs Grønne Venner»
- Arrangementer (onsdagsforum, turer, befaringer o.a.)

Vil du hjelpe NOA med å realisere dette? Send ditt bidrag til konto 1280.05.02347 og skrive «Jubileumsbidrag» i meldingsfeltet. For gaver mellom kr 500 og kr 12 000 kan beløpet trekkes fra på selvangivelsen (husk å oppgi personnummer ved innbetaling).

Naturglede og kamp i 100 år

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 1914–2014

Jubileumsboken begynner å ta form. De aller fleste bidragsyterne har levert sine manuskripter, og illustrasjonstilfanget tar form.

Boken starter med et skogsdikt av Sigmund Hågvar. Deretter følger tre aspekter av hvorfor vi holder på med naturvern – opplevelsen, fysisk og psykisk helse, og naturens egenverdi. Av henholdsvis Egil Bendiksen, Bjørg Petra Brekke og Frithjof Funder.

Bredo Berntsen beskriver den hundreårige historien fra Østlandske Kredsforening til NOA, og vi får en samtale mellom ham og Sigmund Hågvar.

Gjermund Andersen tar for seg NOA og skogbruket, Markavernet og eventyrskogene, og vi får også en samtale mellom ham og Sigmund Hågvar.

En av veteranene, Jens Gram, møtes i samtale med Sigmund Hågvar og Gjermund Andersen.

De større sakene sorteres geografisk: Vassfaret v/Bredo Berntsen, Fokstumyra v/Bredo Berntsen, Nordre Øyeren v/Sverre Solberg og Mette Sperre, Stubberud skogpark v/Tom Ekeli, Bygdøy v/Bredo Berntsen, Kolsås-Dælivann v/Tom Ekeli, Tanumplatået v/Anna Marie Graff, Maridalen v/Christian Børs Lind, Østensjøvannet v/Eirik Wærner, og Gaupestein v/Stein Kristian Martinsen.

NOAs arbeid for barn og unge får også plass v/Hilde Friis Solås.

NOAs rettsaker v/Knut Frigaard – valg av strategi og virkemidler.

Paul Hofseth ser på tiden frem mot neste hundreårsjubileum, i 2114: Vil vi ville veksten?

Boken tenkes solgt fra kontoret og av et selgerkorps av veteraner og andre, som garanterer for ti solgte hver. (Meld deg gjerne på!)

Det planlegges også et Tabula gratulatoria, hvor man ved forhåndsbestilling for en høyere pris kan få sitt navn på listen av gratulanter bak i boken! En pen blanding av støtte og hyldest. (Alt nevnt med forbehold, red.anm.)

Kulturlandskap i Maridalen sett gjennom kirkeruineene.

Foto: Ukjent.

Gjersrubbekken rammet av forurensing

av Tor Holtan-Hartwig

Tor H-H, tidligere KrF-politiker i Oslo, var den fremste blant pådriverne som for 10–12 år siden startet Oslo Elveforum, som ubestridt leder de første ni. Oslo Elveforum etablerte seg raskt som en svært slagkraftig forening for gjenåpning av Oslos bekker og elver – «gjerne med turveifølge», som Tor selv sa. Den spreke 85-åringen ble funnet død ved siden av sin sykkel nær hytta i Valdres nå i sommer. Det blir et stort savn for venner i OE, NOA og OOF. Her er hans siste pressemelding, utsendt på forsommeren.

En sørgelig historie har gjentatt seg. Miljøprosjekt Ljanselva ble i sin tid etablert etter anmodning av bydelsutvalget i daværende Bydel Nordstrand. Foranledningen var et utslipp av kjemikalier til Gjersrubbekken fra en bedrift som holdt til på Bjørndal gård. Gjersrubbekken som samler vann fra Grønmo, Stensrud, Åsland og Klemetsrud, renner ut i Ljanselva ved Hauketo/Ljabru. Resultatet var at bunndyrlivet som danner livsgrunnlaget for fisk og ål, ble utsløttet eller sterkt skadet.

Som ved en skjebnens ironi er bekken nå – 23 år senere – rammet av en lignende, akutt miljøforurensing med den følge at både bunndyr og ørretstammen – som i mellomtiden har etablert seg i bekken – er forsvunnet. Ifølge det som er opplyst, er en solid mengde ammoniakkoppløsning – som er svært giftig for vannlevende organismer – ved en feiltagelse havnet i overvannsavløpet fra forbrenningsanlegget til Energigjenvinnings-etaten på Klemetsrud. Væsken har deretter fulgt den lille bekken som renner lukket ned til Gjersrubbekken nær det stedet der E6 krysser over bekken og Ljabruveien.

Oslovassdragenes skjebne som mottaker av skadelig avfall og forurensinger strekker seg flere hundre år tilbake. På slutten av

1900-tallet snudde denne utviklingen radikalt. Politikerne har for lengst stillt krav om en mer miljøriktig behandling av våre elver, bekker, vanddammer og våtmarker. Derfor ønsker vi – sammen med kommunen, den bedriften som er rammet og vannforskerne – å stå på for en positiv utvikling av vassdragene våre. Med det sterke sivilisasjonspresset oslovassdragene er utsatt for, ønsker vi å slå til lyd for at utradisjonelle virkemidler tas i bruk for å sikre det verdifulle biologiske mangfoldet som vassdragene våre representerer. Vi kjenner oss sikre på at hovedstaden i elve- og bekkelandet

Norge står for ønsket om å leve opp til de idealer som naturmangfoldloven og EUs-vanndirektiv bygger på.

I den aktuelle saken regner vi med at Fylkesmannen i Oslo og Akershus som er overordnet myndighet, trer til med en støttende og styrende hånd, slik at denne saken får en positiv avslutning. Vi verdsetter Energigjenvinningsetatens ønske om å samarbeide med lokalmiljøet for å gjenopprette livet i bekken og ønsker i den sammenheng å fremme forslag om generelle vitaliseringsiltak for modervassdraget Ljanselva.

Tor Holtan-Hartwig ved Gjersrubbekken/Ljanselva.

Foto: Oslo Elveforum.

Ærbødighet for landskapet

av Jørgen Vogt

Hvorfor er vi glad i Norge, hvorfor trives vi egentlig her? Ja, hvorfor? På grunn av kraftproduksjon og rekordsalg av gass? Nei. På grunn av stadig større kjøpekraft? Neppe. Kanskje på grunn av antall tømmerstokker fremstilt ved flatehogst? Atter nei. Vår kjærlighet til steinrøysa i nord kan snarere bunne i vakre, ville, betagende, trolske og fortryllende, fredfylte landskaper med naturskog, heier, flyer, fjell og vidder. «Da skal det viske i hjertet ... Å nei, å nei! Å er dette mitt?», skrev læreren og dikteren Nordahl Rolfsen i en tidløs sang av det slag norsk skole ikke formidler lenger. Det er språket vårt, samtalen, kulturarven og naturarven vår som gir gleden ved å leve i det kjølig-kalde og værbitte landet. Vår energistatsråd Borten Moe har derimot andre planer for

den norske utmarka, der vi alle har eldgammel hevd og rett til å ferdes. Han vil ha monster-mastlinjer, småfossutbygging og vindindustriområder over hele landet. Vil all krafteksporten motvirke klimakrisen? Nei, ikke før vi får sikre garantier for at tilsvarende mange kullgruver i Polen og Tyskland blir stengt for alltid. Det blir nok i stedet et «begge deler, takk», mens regjeringen selger ut landskapets skjønnhet og storhet for penger vi ikke trenger, og skusler bort naturarven.

Norsk vassdragsnatur har lidd nok. Snauhogde skoger kan være på vei ut, til fordel for skjønnstomt utvelgende naturnært skogbruk. Og hva vindkraften angår, kan vi ennå forhindre et sørgelig og skjemmende «apparatlandskap». La vern og varsomhet råde!

Frønsvollen trenger deg!

I syv år har NOA leid Frønsvollen av Oslo kommune. Vollene er ryddet og kulturlandskapet kommet til heder og verdighet. Husene er satt i stand. Vi har åpnet Frønsstallen, der turfolket kan komme innom i barmarksesongen og få både en kaffekopp og en hyggelig prat. Kort og godt: Frønsvollen er etablert som NOAs viktigste brohode i Marka, der vi møter publikum og kan informere om våre saker og idéer.

NOA trenger flere aktive medlemmer på Frønsvollen! Dugnadsgruppa består av folk i alle aldre og med et spenn av interesser. Miljøet er fantastisk: Barn som leker og får kontakt med dyrene, turgåere som får den store aha-opplevelsen når de første gang oppdager denne perlen. Dugnadsfolket som slipper fra seg spaden eller vedstrengelen når det kommer en besøkende som har lyst på en prat. Sommerfest og julemiddag. Kjøkkenhage og blomstereng.

Til dette miljøet ønsker vi deg velkommen! Selv om byggeperioden nå er så godt som ferdig, står oppgavene i kø. Først og fremst gjelder det å få etablert en skikkelig informasjonsvirksomhet, med utstillinger, foredrag og brosjyremateriell – slik at stedet kan være det utstillingsvinduet for NOAs synspunkter som vi ønsker. Her må det skrives tekster, tas bilder, produseres plakater og brosjyrer og utarbeides lysbilde serier som kan rulle og gå på det lille utstillingsrommet som er etablert i uthuset. Vi trenger folk med grønne fingre til kjøkkenhagen og til å ta opp igjen Frønsvollens «hengende hager» (kjøkkenhage i flere etasjer nedover lia). Snekkerarbeid og arbeid med å ta ned trær på setervollen og videreføring av disse til materialer er også blant oppgavene. Og vi trenger folk som synes det er hyggelig å prate med folk, og som kan tenke seg og være med å holde stedet opp for turfolket i helgene i barmarksesongen.

I dag har vi titusenvis av «leietakere» rett nord for uthuset. Et par hobby-birøktere har satt opp fire bikuber, som bidrar til polinering av alle engas blomster. NOA har et sterkt ønske om å få egne bikuber på stedet – så bor det en kommende birøkter i deg – ta kontakt! Lar du deg friste? Velkommen på laget!

Ta kontakt med dugnadsgruppas leder, Nikolai Norman (e-post: nikolainorman@gmail.com eller på sms 9184 4282) eller Jan Häusler (e-post: jan.hausler@gmail.com eller på sms 9829 9667).

Bli med på et sidesprang!

Bli med og hjelp NOA med å lede folk ut i fristelse! Vekk fra den slagne turveien mellom Sognsvann og Ullevålseter og inn i eventyrskogen, på de mosemyke (og for anledningen spesialmerkede) stiene, til de bortgjemte perlene – inn til Øvre Blanksjø, der vi står med svartkjelen og byr på kaffe eller toddy og en hyggelig prat om Markas opplevelsesverdier. Dette er det hyggeligste informasjonsarbeidet vi bedriver, med bare hyggelige tilbakemeldinger fra de som blir med.

Har du lyst til å være med og arrangere «Sidespranget»? Ta kontakt med Ragnar Thoen, send en e-post til ragthoe@online.no eller en sms til 9512 4141

GRØNT DIKT

Den helvetes plantagrana!
Gud gje ho førsvann i ei fart,
så skogen igjen blei den gamle,
og folk slapp å gå etter kart!

Femte og siste vers av diktet «Plantagrana» fra samlingen Mi barndomselv av Ole Jacob Olsen, Lavangen i Troms. Utgitt på Margbok forlag, Tromsø. Samlingen har ekthet og mye av stillhet og beskjedenhet. Velkommen i vår naturlyrik-kanon, Olsen! Og takk til Deichmanske bibliotek på Stovner med meningsfylte montere.

I utide, på ustede, på umåte

Nils Borchgrevink (1918–2000) ble i sin tid æresmedlem i Naturvernforbundet. Mange av oss har hatt bemerkelsesverdige turer med Borchgrevink. Hans «ufse- og urveturer» var helt etter hans oppskrift. Denne redaktør har en måneskinnstur med start fra Trantjern klokken fem om morgnen i kjær erindring. Likeledes en foreskrevet skitur til Gampen i Vestmarka som med militær improvisasjon av oberstløytnanten ble omgjort på bussen ved Høvik til en prakttur på fjordisen og Ostøya.

Hans mange gode improviserte taler var som Churchills, nøye innstudert med pauser og stoppeklokke. Han skrev mange gode innlegg og artikler, blant annet en i jubileumsboken ved 75-årsmerket i 1989. Vi tar med et utdrag: Mange bruker Marka, til visse tider, på visse steder, på visse måter, under visse forhold. Men dermed går de glipp av så meget de kunne oppleve, på andre steder, til andre tider, under andre forhold, på andre måter. De tømmer ikke begeret til bunns, de skummer bare overflaten.

For mange består Marka-livet bare i å suse gjennom et trikkespor til Kikut, med dråpen under nesen, og skogen som en likegyldig kulisse. Hva går de glipp av?

De fleste går i preparerte løyper, men bedre naturopplevelser får man utenom de preparerte løypene, og de aller beste utenom de upreparerte løypene. Sneen bærer bedre enn du tror. De fleste går på de samme stedene, men man får mere ut av det når man stadig opplever noe nytt. De fleste går i høysesongen, men det er store gleder å finne på det første og på det siste skiføret, eller på Østlandske Naturvernforenings «ufseurve-turer» til fots i slutten av november. De fleste går i dagslys eller i lysløyper, men det aller deiligste er å gå i måneskinn. Selv har jeg alltid levet etter prinsippet «i utide, på ustede, på umåte», og de turene jeg har hatt i denne ånd har vært de beste.

Marka er ikke bare natur. Marka er også kultur, for Marka bærer preg av århundrers menneskegjerning. Og disse kulturminnene er med på å gi oss den opplevelse vi søker i Marka.

Jeg tror at det er de gamle stiene og veiene som mitt hjerte brenner mest for. Fra de enkleste stier som «har laga seg sjøl» til de eldste bilveiene fra 1920-årene.

De eldste og enkleste stiene er enten oppstått som dyretråkk eller som ferdselsårer mellom setre og bosetning. Og det er ikke få som har trasket her, for det var mere folk som bodde og virket i Marka i gamle dager enn idag. På disse stiene og veiene kan vi føle at fortiden er med oss: seterfolk og lørdagsfriere, kølabrennere og

tømmerkjørere, ferdafolk og gruvearbeidere, Asbjørnsen med sin fiskestang og Herre med børs og hunder.

Hvor ofte er du i Marka? Byråkratiske statistikere vil ha lett for å telle hvor mange de ser, og vurdere vern etter bruksomfang. Da glemmer de at vi ikke bare er i Marka når vi er der, men også når vi ikke er der, i våre tanker, i våre minner, i våre planer. Denne usynlige ikke-bruk av Marka er faktisk langt større enn bruken! Men denne ikke-bruken har som forutsetning at det finnes en Osloomark som det er verdt å bruke, her blir opplevelsesgleden stadig mindre. Dagens friluftsfolk kan bare oppleve halvparten av det jeg har opplevet.

En annen slags naturopplevelse

Ridderrennets initiativtaker, blinde Erling Stordahl fortalte en gang om et møte med en døvblind mann. Man skulle tro det er fullstendig kontaktløshet mellom en blind og en døvblind, men ved hjelp av blindeskriftens seks punkter kan de skrive til hverandre:

«Jeg satt der med mine fire sanser, han med bare tre. Men han hadde uendelig mye å fortelle om. Vi drar på ski ut i weaselsporene. Første dagen har han tilfredsstillelsen av å ha gått en mil alene, i stillhet og mørke. Så står vi sammen overfor tre trær. En liten gran, en liten furu og en liten bjørk. Han kjenner med fingrene over disse. Så forteller han om hvilke skudd som er døde og om hvilke skudd som lever. Han forteller om forskjellen på fjellgran og lavlandsgran, at nålene på en fjellgran er fetere i toppen. Han forteller om alle de små detaljene som ingen kan se. Og som vi som ikke ser, heller ikke kan se, men som han så fordi han kompenserte enda mer, når han bare hadde tre sanser. Det slo meg at følelsen er en utrolig kontaktskapende sans. Han tryllet frem for oss en verden som var skjult i vinterlandskapet. Han kunne dukke ned i naturen og inn i den og fortelle oss om våren før våren kom. Han kunne dette: Å leve seg inn i naturen.» (Fra Naturen og det moderne mennesket, Oslo 1970.)

Sommermorgen i gammelskogen

av Øivind Grimmer

Vannet lå helt blankt. Gammelskogen spilte seg i det lille tjernet. På odden der jeg satt hadde trolig ingen slått leir tidligere. Det lille teltet mitt sto delvis skjult mellom furuene. Solen stekte. Frokosten med stekt pannebrød, stekt ørret og kaffe var over. Kvelden før hadde vært kjølig og ørreten hadde vist liten interesse for fluene mine. En kastedupp med mark hadde imidlertid gjort susen og både middagen og frokosten ble reddet. Nå satt jeg med kaffekoppen og godpipa og nøt tilværelsen. Kan en ha det bedre? Det er uforståelig at verken myndigheter eller folk flest forstår verdien av de få restene av gammelskog som er tilbake.

Da jeg strakte meg i ren velvære, var det at det rørte seg i buksen. «Du verden», sa jeg til meg selv,

«her er det da ikke hulder i miles omkrets.» For sikkerhets skyld så jeg meg godt om. Bevegelsen fortsatte og da det begynte å strekke seg ut over låret, fant jeg ut at dette måtte undersøkes. I buksen fant jeg en spenstig meitemark!

«Dette kan vel tyde på at buksen trenger litt vask», tenkte jeg. Vel var jeg ikke direkte duggfrisk og nydusjet, men jeg følte meg heller ikke som en komposthaug. Her måtte det flere undersøkelser til. Med meitemarken i klypa gikk jeg bort til teltet og skjøv sovepose og sekk til side. Over alt krøp det meitemark. De hadde tydeligvis kommet seg ut av boksen og søkte en bedre tilværelse i klærne mine, i støvlene og under soveposen. Alle ble samlet pent sammen og puttet tilbake i boksen. Opplevelsen hadde altså fått en grei forklaring.

Uten pensjonister stopper Norge!

Du har kanskje sett noen av dem – eldre kvinner og menn som går med en plastpose i hånden og plukker søppel i nærmiljøet og i Marka? – Ikke det. Nei, de er kanskje ikke så lett å få øye på. De er litt flau hvis noen ser dem i aksjon – de vil helst ikke vise seg, helst ikke skilte med noen glorie. Likevel greier vi oss ikke uten, i all fall om vi skal ha det litt trivelig rundt oss. Oslo og omegn Turistforening hadde et fint slagord en gang: «**Ta med deg mer søppel ut av Marka enn du tar med deg inn!**»

Flott om noen flere ble med blant de usynlige hjelpere!

Honnør

Til **Sigmund Hågvar** for kronikken «Hvem eier landskapet» i Aftenposten 28.12.2012 om den historiske ødeleggelse av norske naturverdier ved vindparker og småkraftverk.

Til **Gjermund Andersen** for kronikken «På tide med nytenkning» i Drammens Tidende 10.4.2013 om krisen i skogindustrien. Om veien fra utkonkurrert industritømmer til langsomtvoksende kvalitetstømmer egnet for norsk klima.

Til **Eystein Husebye** for dobbeltsidig oppslag i Aftenposten 19.6.2013 «Han vil redde Oslo fra trafikk-kaos». Forslaget om tråkkallé for sykkel, Markaporten i tunell fra Marka til Skøyen, rullende fortau i tunell rundt sentrum og kanalbåter fra Akerselva til Filipstad.

Bli med å redde eventyrskogene!

Eventyrskogene er de mest opplevelsesevige skogene i Marka. NOA har de siste 12 årene registrert rundt 150 områder eller delområder som eventyrskog, og fått gjennomslag for en egen lov hjemmel for vern av slik skog i Markaloven. Dessverre er vern etter denne hjemmelen fortsatt beheftet med mange vanskeligheter, som gjør at vi må søke flere veier for å nå målet: Å få eventyrskogene sikret for framtidige generasjoner.

I september starter vi derfor opp registrering av naturverdiene i de eventyrskogene som ennå ikke er kommet med i noen offentlig verneprosess. Dersom forholdene er de samme som i de områdene som allerede er registrert, er det en sterk sammenheng mellom opplevelsverdier og naturverdier. I verneplanarbeidet etter Markaloven, viste det seg at 24 av de 32 områdene som ble registrert fordi de hadde store opplevelsverdier, også var så rike på biologisk mangfold at de kan vernes etter naturmangfoldloven som reservater.

Selv om områdene ikke blir vernet, vil funn av biologiske verdier i praksis fungere som et vern. Fordi skognæringen er miljøsertifisert, skal de ikke hogge dersom det er nøkkelbiotoper eller levested for truede arter. Og siden de i skogbruket ikke har vært særlig flinke til å registrere biologisk mangfold selv, må vi gi dem litt hjelp.

Vi arrangerer derfor et elementært kurs i registrering av naturverdier for de som vil være med helgen 13.–15. september. Fredagen blir det et innføringsforedrag, lørdagen innføring i en meget enkel registreringsmetode i praksis, og søndag trener vi på denne metoden og lærer litt om indikatorarter i tillegg. Lørdagen vil foregå i et nærområde i Lillomarka, søndagen drar vi til NOAs gamle kampområde i Skotjernfjell i Romeriksåsene.

Vi ønsker en snarlig kontakt med deg som er interessert i å bli med på å redde de flotteste og mest opplevelsesevige skogene i Marka – eventyrskogene.

Har du lyst å bli med? Send en e-post til gjermund@noa.no eller ring 9522 6402. Vi kan love morsomt, lærerikt og utfordrende arbeid i Markas aller fineste områder.

Bli med, da vel!

Sett og saket

Dødsens alvor

Bier er viktige for det økologiske mangfoldet, og en liten gjeng entusiaster fra Oslo jobber nå for å få mangfoldet til å blomstre i Oslo sentrum. Hvis biene dør, har menneskene fire år igjen å leve. Dette tar gjengen i Norges første urbane birøkterlag, Bybi, på alvor. NTB i Klassekampen, 27. juli 2013

Hva rister vi på hodet av om ti år?

At Oslos befolkning virkelig trodde de skulle klare å arrangere et OL uten en gigantisk budsjettsprek som rammer satsingen på breddeidrett og svømmehaller de neste tretti årene. Cathrine Sandnes, redaktør av Samtiden, på sistesidespørsmålet i A-magasinet 10. mai 2013

Ta grønn kulturarv alvorlig

Skal Oslo opprettholde sitt motto om «The blue and green», må det også være noe «in between». Det holder ikke med Marka og fjorden. Det må også være vilje og ressurser til å dyrke og foredle det grønne i byen. Hvis ikke blir Oslos ambisjoner som ledende på miljøsatsing ganske hult. Tore Edvard Bergaust, UMB, i Aftenposten 7. juni 2013

Enda mer om bymiljø

Barcode, Bjørvika i Oslo – det senmodernistiske sirkusteltet spennes opp i hovedstaden; overdimensjonerte designingser i dag, gigantiske søppelhauger i fremtiden. Billedtekst i En sort bok om arkitektur. Hvorfor moderne arkitektur har blitt så stygg av Alexander Z. Ibsen og Christopher Rådlund, Oslo 2012

Det umuliges kunst?

Oljeindustrien har gjennom sin hærskare av lobby-ister klart det kunststykket å få et politisk flertall til å akseptere argumenter som går ut på å norsk olje- og gassproduksjon 'ren' og derfor bra for klimaet. Oljehistoriker Helge Ryggvik fra TIK-senteret ved Universitetet i Oslo

Verden ser til Vormsund

En delegasjon fra Kina har vært i Vormsund for å la seg inspirere. Rumensk tv har rapportert om Oslos miljøsatsing, der matavfall blir til biogass for Oslos renovasjonsbiler og tørrstoff blir flytende gjødsel for landbruket. – Bleiene må ut av matavfallet, sier fabrikkjef Lumholdt. Oppslag i Glåmdalen 13. mars 2013.

Jørgen Stubbesitter

Det unevnelige

Jeg la meg engang til i en solblank li, helt stille blant vier og lyng, rørte ikke en fot eller en hånd på en halvtime eller så. Langsomt så jeg i øyekroken at en ravn begynte å sirkle rundt meg. Først langt oppe i luften, så nærmere. Mindre og mindre sirkler. Jeg ble overbevist, den så på meg som et mulig måltid. Da jeg vinket fløy den skuffet vekk.

Jeg ser på Leika, naboens elskelige, menneskeglade pudeltispe som jeg så gjerne går på tur med. Kunne hun om vi hadde gått lenge nok uten mat, plutselig ha sett på meg som et stykke kjøtt? Nei, sikkert ikke, men Jack London forteller overbevisende om det i Villdyret kaller. Jeg tror ham. I så måte er jeg fremdeles en ressurs, før jeg helt blir støv eller aske, mener jeg.

At reven mesker seg med et elgkadaver er en helt naturlig ting, men at den har vært bortpå han som tinte frem etter snøskredet i vinter, fyller oss med avsky.

Jeg mener, når Rikshospitalet har fått sitt, om de fremdeles kan bruke hjerte og nyre, kunne fjellreven få resten. Så kunne gode venner i tidens fylde sanke sammen knoklene og hauge dem til salmesang og gode historier. Og snyte energisløsende kremasjonsovnner fra å få sitt. Ringen ville være sluttet med anene som fulgte brekanten for 10 000 år siden. – Hadde det vært bedre om jeg gikk i makrellen? Under krigen mente man å ha funnet rester av grønne uniformer i fisken.

For å dempe inntrykket litt for dem som synes jeg er på vel makabre veier: Har du hørt om den nyblitte enka som ble spurt av presten om det skulle være jordfestelse eller kremasjon for den avdøde ektemannen? Da hun fikk tenkt seg om, svarte hun at vi får vel ta kremasjon – for sikkerhets skyld. Jeg vet jeg skulle vært tilsnakket. Vi høres av.

LOKALLAG I NOA

Send rettelser til red.

Naturvernforbundet i Asker:	Jan Häusler, Brusethveien 97, 1395 Hvalstad, 98299667, asker@noa.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Bjørn Kåre Salvesen, Bankveien 15 A, 1362 Hosle, 97676690, bjorn.kare.salvesen@online.no
Naturvernforbundet i Fet:	Liv Grøtvedt, Rovenveien 47, 1900 Fetsund, 92097204, fet@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Unni Aas, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, unniaas@getmail.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Kåre Hombles, Sø-Kringler, Aasvegen 739, 2030 Nannestad, 92696375, k.hombles@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Karin Olsen, Sætervegen 37, 2162 Bårud, 63909390, kio.vet.br@gmail.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schøllberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66914850, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Nittedal:	Hiltrud Hemmersbach, Marja Olsens vei 2, 1481 Hagan, 67079544, naturvernnittedal@gmail.com
Naturvernforbundet i Oppegård:	Mariella Memo, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66807841, marimemo@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Åke Hartmann, Ullevålsveien 52, 0454 Oslo, 90101415, ake.hartmann@gmail.com
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Georg Michael Reiss, Sørkedalen 918, 0758 Oslo, 90142331, gmreiss@online.no
Naturvernforbundet i Oslo Øst:	Eirik Gran, Kjølberggt. 1E, 0653 Oslo, 95831400, rg@naturvernforbundet.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Birgitta Prøis, Tærustien 48, 2020 Skedsmokorset, 97717485, birgitta@flangset.net
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Kr. Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 93081173, gaupestein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Kristian Vahl Østbye, Ugleveien 15, 1555 Son, 64950099, kristian.ostbye@bym.oslo.kommune.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 64963999, lerkelund@hotmail.com
Studentlaget i Ås:	Lise Häusler, Drøbakveien 65, 1430 Ås, 92463095, lisehausler@hotmail.com

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

ENEBAKK: Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 47382810

FROGN: Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943, s-ofstad@online.no

SØRUM: Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933

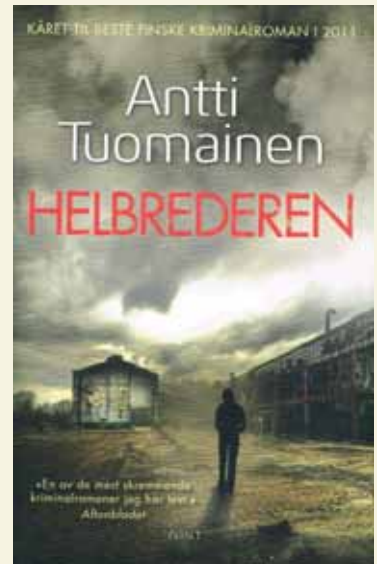
En liten grevling får sjokk når en krimbok forteller at høyerestående vesener som ham selv, går en vrang tid i møte. Da heller søke tilflukt i Nordmarka.

Finsk krim

Nest etter kjærlighetsromaner er det visst krimbøker som selger best i dag. Det at forfattere som har noe på hjertet, baker det inn i en bok som en bakgrunn, er ikke noe nytt. Graham Greene var en mester i å flette inn bitte små og treffende porsjoner kristenkatolsk moral i sine trillere. Likeledes G.K. Chesterton med sin Fader Brown, som gikk som tv-versjon i sommer. Pastoren som ustoppelig løste krimgåter til ergrelse for Scotland Yard, og fryd for publikum.

Det er derfor ubetinget på sin plass å nevne en prisbelønnet kriminalroman med hint om vår kommende miljøkatastrofe med oversvømmelser, epidemier, folkevandringer fra ødelagte områder, overhåndtagende vold, klandannelser og krigsherrer – når krybben er tom, bites hestene, etc. «En av de mest skremmende kriminalromaner jeg har lest.», skriver Aftenbladets anmelder, sikkert med tanke på bakgrunnen.

Plottet er en desillusjonert (selvfølgelig) poet som leter etter sin bortførte kone. Det er å nevne at det var Aftenpostens meget positive omtale «Kjærlighet i mørketid» som gjorde meg oppmerksom på boken. Red.

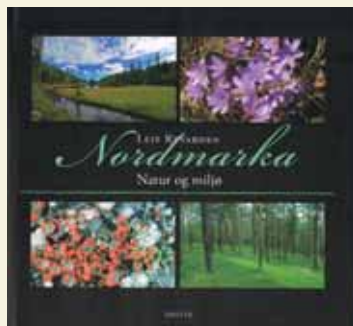

Antti Tuomainen
Helbrederen
Oversatt av Merethe Eidstø Kristiansen
Font forlag, Oslo 2013
189 sider

Solid om Nordmarka

NOAs medlemmer har fått rikelig anledning til å bli med Leif Ryvarden på tur. Man hører bare godord etterpå. Svært lærerikt og morsomt. Han besitter en kombinasjon av fortellerglede, med bakgrunn som kjemiingeniør NTH og mangeårig professorat i mykologi UiO, dypøkologisk forståelse, og ikke minst gode turstøvler.

Det er ikke mange som kan se tilbake på så mange lødige natur- og turbøker. Et søk på Deichmanskes hjemmesider ga 75 boktitler, så som Norges nasjonalparker, Jotunheimen, Hardangervidda, Varangerhalvøya, Lofoten, Svartisen, Saltfjellet, Jostedalsbreen, Oslofjorden og Glomma. Videre om matsopper, fjellflora, trær, blomster, smådyr, fisk, fugl og insekter. Boken har mange kart, både gamle og nyere, og tematiske kartskisser. Red.

Leif Ryvarden
Nordmarka. Natur og miljø
Dreyers Forlag, Oslo 2013
213 rikt illustrerte, store sider

B

NORGE P.P. PORTO BETALT

Bestill allerede nå vår tradisjonelle kalender for neste år! Planleggingen tilsier at det blir like mange flotte fotoer som i fjor. Som tidligere blir det turbeskrivelser med kart til nye spennende områder i Osломarka. Kalenderen er altså noe langt mer enn en vanlig kalender. Den er en turbok som mange vil ha glede av i flere år fremover både sommer og vinter.

Kalenderen koster kr 119,- for medlemmer og kr 154,- for ikke-medlemmer, pluss porto og et lite ekspedisjonsgebyr. Kommer du innom Vøienvolden i kontorets åpningstid (mandag til fredag kl.10–14) når kalenderen er klar for utsendelse, slipper du porto og gebyr. Kvantumsrabatter gis ved kjøp av flere eksemplarer som angitt nedenfor.

Send bestilling til noa@noa.no eller på telefon 22 38 35 20. Går alt som planlagt, vil kalenderen være klar for utsendelse i begynnelsen av november.

STØTT NOA I JUBILEUMSÅRET. KJØP KALENDEREN!

Medlemmer:

- 1 eks. kr 119,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 109,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 99,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 89,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 79,- pr stk.

Ikke-medlemmer:

- 1 eks. kr 154,- pr stk.
- 2-4 eks. kr 144,- pr stk.
- 5-9 eks. kr 134,- pr stk.
- 10-19 eks. kr 124,- pr stk.
- 20-49 eks. kr 114,- pr stk.

MARKAKALENDER 2014

Hvorfor ikke la Markakalenderen bli din julehilsen til familie og venner? Ved kjøp av kalendere bidrar du til NOAs arbeid for blant annet å ta vare på Marka, eventyrskogene og våre grønne lunger.

Markakalenderen
utgis av NOA

kr **119,-**^{pr stk}
medlemspris

Kalenderen måler
21 cm X 29 cm

Jeg bestiller herved ..... eksemplar/er av NOAs MARKAKALENDER 2014. Medlemspris er kr 119,- pr stk. Ikke medlemmer betaler kr 154,- pr stk. Porto og ekspedisjon kommer i tillegg. Det gis rabatt ved kjøp av mer enn 1 kalender.

.....
Navn

.....
Medlemsnummer

.....
Adresse

.....
Postnummer/Sted

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Svarsending 2209
0091 Oslo